

Plán prevence rizikového chování dětí a mládeže

v oblasti prevence sociálně patologických jevů

na období školního roku 2023/24

Název školy: Základní škola Heřmanův Městec, okres Chrudim

Adresa: náměstí Míru 1
538 03 Heřmanův Městec

Zpracovatel: Mgr. Alena Stránská, metodik protidrogové prevence
Mgr. Kristýna Zrůstová, školní psycholog

Garant: Mgr. Jana Šindelářová, MBA, ředitelka školy

O b s a h:

1. Úvod – charakteristika školy
2. Vytýčení sociálně patologických jevů
3. Cíl
4. Koordinace preventivních aktivit a harmonogram programu
5. Vlastní program
 - 5.1 Cíl programu
 - 5.2 Úvodní schůzka
 - 5.3 Analýza současného stavu
 - 5.4 Tradice školy a školního prostředí
 - 5.5 Vzdělávání pedagogů
 - 5.6 Metodické, učební materiály a další pomůcky
 - 5.7 Metody práce
 - 5.8 Jednorázové, příležitostné aktivity
 - 5.9 Další aktivity školy
 - 5.10 Rodiče
 - 5.11 Volnočasové aktivity
 - 5.12 Řešení přestupků
 - 5.13 Spolupráce s dalšími organizacemi
6. Závěr
7. Přílohy:
 - 7.1 Krizový plán školy
 - 7.2 Legislativa a normy týkající se prevence
 - 7.3 Školní strategie prevence

1. Úvod

Charakteristika školy

Základní škola v Heřmanově Městci je plně organizovanou školou. Je jedinou základní školou (kromě základní školy praktické) v pětitisícovém městě. Školu navštěvuje 805 žáků ve 34 třídách. Na prvním stupni je 20 tříd s 462 žáky, na stupni druhém 14 tříd s 343 žáky. V 1., 2., 3., 4., 5., 6. a 8. ročníku jsou 4 paralelní třídy, v ostatních ročnících 3 paralelní třídy. Průměrný počet žáků na jednu třídu je 23,6 žáků. Zhruba polovina žáků dojíždí do školy většinou autobusy ze 33 spádových obcí. Jedná se o největší základní školu v okrese Chrudim.

Polovina žáků je dojíždějících. Do kolektivů běžných tříd se začleňují žáci se specifickými poruchami učení a poruchami chování, žáci s odlišným mateřským jazykem. Těmto je věnována individuální pozornost i mimo vyučování. V letošním školním roce bylo nabídnuto žákům doučování z hlavních předmětů jako preventivní opatření k doplnění učiva. Nadaní žáci se pod vedením svých učitelů úspěšně zúčastňují olympiád, soutěží a vystoupení. Mají možnost po absolvování 5. ročníku pokračovat ve studiu na víceletém gymnáziu nebo ve sportovních školách. V letošním školním roce byli jmenováni koordinátoři pro práci s nadanými dětmi pro první a druhý stupeň. Do naší školy přicházejí po ukončení 5. ročníku zájemci z malotřídní školy v Morašicích. U jednoho žáka probíhá individuální vzdělávání v domácím prostředí, jedna žákyně studuje na evropské škole ve Slovinsku.

Žáci se pravidelně zúčastňují plaveckého a lyžařského výcviku, sportovních dnů, pochodových cvičení a několika celoškolských projektů. Mezi ně patří projekt Zdravé zuby, Den Země, Volba povolání, Přehlídka škol, Pozveme přírodu do školy a Dopravní výchova. Dále je škola zapojena do republikových projektů Recyklohraní a Škola v lese. Pro žáky připravujeme aktivity v oblasti bezpečného chování, vzájemné ohleduplnosti a chování v kolektivu, v protidrogové oblasti, v oblasti sexuální výchovy. Pravidelně jsou organizovány adaptační kurzy v 6. ročníku, exkurze, výlety, školy v přírodě aj. Spolupráce 1. a 2. stupně. Škola je zapojena do programu Pardubický kraj pro rodinu.

Rizikové prostředí ve škole a v její blízkosti: šatny, WC, zámecký park, prodejna na sídlišti V Lukách.

Při škole působí devítičlenná školská rada. Úspěšně se rozvíjí spolupráce se sdružením rodičů a přátel školy (SRPŠ). SRPŠ finančně zajišťuje nákup lyžařské výstroje pro lyžařský výcvik. Dále se finančně podílí na dopravě na sportovní a kulturní aktivity, různých soutěží a akcí. Přispívá i na vybavení školní družiny. Rodiče navštěvují výuku ve třídách v rámci Dne otevřených dveří. S děním ve škole jsou seznamováni prostřednictvím třídních schůzek v září a lednu, konzultačních odpolední - triád (každé 2. úterý v měsíci), školního zpravodaje, webových stránek a aplikace Bakaláři, facebookových stránek školy. Tradičně bude organizována školní slavnost, besídka pro rodiče na 1. stupni a ve školní družině, besedy pro rodiče k ochraně před nežádoucími jevy v chování, ples žáků 9. tříd aj. Škola se výrazně prezentuje ve veřejném životě Heřmanova Městce. Úzce spolupracuje se školskými zařízeními (malotřídní školou v Morašicích, mateřskými školami, základní uměleckou školou, speciální základní školou, městem a domem dětí a mládeže). Škola rozvíjí kontakty se zřizovatelem - městem Heřmanův Městec, Krajským úřadem v Pardubicích, Městským úřadem v Chrudimi, pedagogicko-psychologickými poradnami, úřadem práce, církvemi, sportovními kluby, Junákem, Policií ČR, lékaři, knihovnou, osvětovou besedou, domovy důchodců, hasiči, archivem, hřebčínem, kronikářem, firmou CEMEX, podnikateli, svazem zahrádkářů, útulky zvířat, ...

Můžeme konstatovat, že drogová problematika se stala celospolečenským problémem. Týká se i žáků, kteří navštěvují základní školu. Nejedná se pouze o závislost na tvrdých drogách, ale také na společnostech více tolerovaných tabákových výrobcích a nápojích obsahujících kofein a velké množství cukru.

Z našeho pohledu pedagogů je důležité zahájit primární prevenci právě v době základní školní docházky, poskytnout žákům co nejvíce informací o drogové problematice podaných adekvátně k věku žáků a na toto téma s nimi co nejvíce hovořit i na neformální úrovni. Žáci jsou také informováni o zdravé životosprávě, s čímž souvisí platný zákaz vnášení a požívání energetických nápojů v budově školy.

Naše škola připravila a realizuje komplexní, dlouhodobý program primární prevence sociálně patologických jevů a zahrnuje do něj co nejvíce spolupracujících subjektů, především však rodiče.

Program je zaměřen na všechny věkové kategorie žáků, zvláště na žáky ve věku 13 – 15 let, tedy na nejohroženější skupinu.

Pro vypracování Minimálního preventivního programu byly využity závazné či doporučené podklady viz Příloha č. 2

2. Vytyčení sociálně patologických jevů

Prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti naší školy představuje aktivity v následujících oblastech prevence:

- **drogové závislosti, alkoholismus a kouření**
- **kriminalita a delikvence**
- **virtuální drogy (počítače, televize, video, mobil, digitální média)**
- **patologické hráčství**
- **záškoláctví**
- **šikanování, vandalismus a další formy násilného chování**
- **xenofobie, rasismus, intolerance a antisemitismus**

3. Cíl minimálního preventivního programu

Hlavní cíl programu:

Program vychází z cíle stanoveného v Minimálním preventivním programu pro školy a školská zařízení v oblasti zneužívání návykových látek „Škola bez drog“.

Cílem prevence je zabránit vzniku a šíření sociálně patologických jevů, zvýšit odolnost dětí a mládeže vůči těmto negativním vlivům. Důležitým faktorem je také snížení rizik a vlivů, které narušují zdravý osobnostní a sociální vývoj mládeže.

Prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu školství představuje aktivity ve všech oblastech: drogových závislostí, alkoholismu a kouření, kriminality a delikvence, nehmotných drog, digitálních závislostí, patologického hráčství (gambling), záškoláctví, šikanování, vandalismu a jiných forem násilného chování, xenofobie, rasismu, intolerance a antisemitismu.

Důraz je kladen na informovanost žáků v hodinách občanské výchovy, výchovy ke zdraví a dalších předmětech. Dále na širokou nabídku volnočasových aktivit podle možností školy.

Cílem je motivace učitelů k aktivnímu zapojení se do realizace programu ve svých hodinách i na neformální bázi při komunikaci se žáky, ke spolupráci s kolegy a k vzájemné informovanosti o chování žáků.

Cílem je vést žáky k sebevědomí, správnému sebehodnocení, stanovení si reálných cílů v životě, k poznání sebe sama, k zvládnutí stresů, k dovednostem řešit své problémy bez pomoci léků a jiných návykových látek (ve spolupráci s rodiči). K tomuto cíli využijeme různých metod aktivního sociálního učení, individuálního přístupu k žákům a třídních hodin, ...

Cílem je motivace rodičů ke spolupráci při realizaci programu.

Cílové skupiny.

Cílové skupiny, které sleduje program, jsou především:

- žáci
- pedagogové
- rodiče

4. Koordinace preventivních aktivit a harmonogram programu

Stanovení odpovědnosti za koordinaci preventivních aktivit:

Za koordinaci preventivních aktivit ve škole odpovídá metodik protidrogové prevence jmenovaný do této funkce ředitelem školy. V rámci své činnosti se podílí na přípravě Minimálního preventivního programu a jeho realizaci. Spolupracuje ŠPP s třídními učiteli a ostatními pedagogy, s pedagogicko-psychologickou poradnou a jí jmenovaným koordinátorem prevence, dále s krajským školským koordinátorem, krajským protidrogovým koordinátorem a dalšími odborníky, institucemi a organizacemi, působícími v oblasti prevence sociálně patologických jevů.

ÚKOLY JEDNOTLIVÝCH OSOB

Úkoly metodika prevence

- vypracovává minimální preventivní program pro daný školní rok, který vychází ze ŠMP
- koordinuje, metodicky vede a dohlíží na plnění ŠMP
- spolupracuje s výchovným poradcem při řešení aktuálních problémů.
- spolupracuje s TU
- informuje pedagogy o možnostech vypracování projektů v rámci prevence
- má vyčleněny konzultační hodiny pro žáky a rodiče
- zajišťuje přednášky a semináře s odborníky pro žáky a pedagogické pracovníky
- spolupracuje s orgány státní správy a samosprávy, s odbornými institucemi, které působí v oblasti prevence SPJ
- seznamuje ředitele školy s programem a se situací ohledně SPJ na škole
- dále se vzdělává, zúčastňuje se setkání metodiků prevence

Úkoly výchovného poradce

- úzce spolupracuje s ŠMP (ŠP) při řešení aktuálních problémů
- spolupracuje na realizaci preventivních aktivit
- sleduje schůzky žákovské rady
- sleduje schránku důvěry
- spolupracuje s preventistou sociálně patologických jevů, třídními učiteli, školním psychologem a ŠPP
- konzultace s rodiči

Úkoly kariérové poradkyně

- pomáhá směřovat žáka k informovanému výběru střední školy
- realizuje na toto téma konzultace s žáky a rodiči
- zajišťuje besedy na téma výběru povolání
- spolupracuje s úřadem práce a profesními organizacemi

Úkoly školní psycholožky

- spolupracovat s představiteli ŠPP, třídními učiteli na pozitivním klimatu školy
- poskytovat individuální konzultace jak žákům tak jejich rodičům
- realizovat třídní programy zaměřené na prevenci a vztahové problémy
- po společném vyhodnocení situace s TU a zástupci ŠPP sociometrie kolektivu
- spolupracuje na preventivním programu

Úkoly TU

- řeší aktuální problémy, sleduje vztahy ve třídě
- motivuje a vytváří vnitřní pravidla třídy, která jsou v souladu s řádem školy
- sleduje absenci, chování a projevy žáků

- spolupracuje s rodiči
- podílí se na realizaci preventivní strategie
- ankety, dotazníky
- třídnické hodiny
- mimoškolní akce s třídním učitelem

Úkoly ředitele školy

- sleduje problémy, dělá personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole, kontroluje činnosti vyučujících
- vytváří podmínky pro realizaci preventivních aktivit (materiál, čas)

Úkoly pedagogů

- věnují se v rámci výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, učí podle principů a metod v rámci koncepce školy,
- provádějí průběžnou diagnostiku žáků a třídy, na pedagogických radách vzájemně hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhuje opatření,
- třídní učitel je v kontaktu s rodiči žáků své třídy prostřednictvím třídních schůzek, osobních setkání na konzultačních odpoledních,
- další možnosti komunikace: Bakaláři, e-mail, telefonicky,
- informují metodika prevence o případech výskytu agresivního chování ve třídě, o potížích žáka (osobnostní, rodinné, vztahové), náhlém i trvalém neúspěchu v učení, obtížné komunikaci, konfliktu s rodiči, porušování školních pravidel žákem, krádežích ve třídách.

5. Vlastní program

5.1 Cíl programu - všeobecně

1. Posílení prevence sociálně patologických jevů u žáků naší školy, rozvoj zdraví mladé generace s důrazem na výchovu ke zdraví a zdravému životnímu stylu.
2. Zefektivnění spolupráce mezi všemi subjekty zahrnutými do programu, zejména mezi pedagogy a rodiči.

FUNKCE A CÍLE STRATEGIE

- prevence závislostí, násilí, záškoláctví, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, rizikových projevů sebepoškozování, poruchy příjmu potravy (mentální anorexie, bulimie), šikany, xenofobie, kyberšikany, problematika zdravého životního stylu, zvládání stresu, agresivity, vandalismu a dalších sociálně patologických jevů. Spolupráce s výchovným poradcem školy, vychovatelkami.

- organizace přednášek, preventivních programů týkající se prevence sociálně patologických jevů - sportovní akce školy, audio-video pořady, besedy, diskuze
- prevence rasismu, xenofobie a dalších jevů, které souvisejí s otázkou přijímání kulturní a etnické odlišnosti
- spolupráce školy s poradenskými, terapeutickými, preventivními, krizovými a dalšími zařízeními a institucemi, které působí v oblasti prevence sociálně patologických jevů, zajištění specializovaných programů, uplatněných směrem k výchovně problémovým a sociálně handicapovaným jedincům a skupinám
- kontaktování odborného pracoviště v případě akutního výskytu sociálně patologických jevů
- vyhledávání a orientační šetření žáků s rizikem či projevy sociálně nežádoucího chování; poskytování poradenských služeb těmto žákům a jejich zákonným zástupcům, případně zajišťování péče odpovídajícího odborného pracoviště (ve spolupráci s třídními učiteli, výchovným poradcem)
- průběžné sledování podmínek a situace ve škole z hlediska rizik výskytu sociálně patologických jevů
- podpora zdravého životního stylu
- snížení výskytu rizikových projevů chování
- rozvoj spolupráce s rodiči žáků

STANOVENÍ CÍLŮ STRATEGIE

Dlouhodobé cíle:

- informovat žáky o účincích drog, asertivním odmítnutí nabízené drogy - umět říci NE, rozvíjet harmonickou osobnost včetně rozvíjení nadání, zájmu a to nabízenými kroužky a společnými akcemi školy ve volném čase žáků.
- odradit žáky od jakéhokoliv požití drogy, kouření. Formou informovanosti o následcích požití drog, vyčlenění ze společnosti - sociální a morální dopady, zaměřit se na vliv party, hledání vhodných volnočasových aktivit, posilování optimismu a důvěry ve svém vlastní schopnosti a dovednosti.
- všímat si více chování dětí
- vnímání připomínek, názorů a problémů dětí
- naučit se rozpoznávat mezi legrací a šikanováním
- zlepšení komunikace mezi žáky
- vytvořit pravidla k danému předmětu (společně s učitelem) - dodržovat dozory na chodbách – v prostorách školy, ve třídě.
- informovat o nových možných nebezpečích – na internetu – kyberšikana, kyberstalking
- „Přestávka v klidu“ pro zájemce z 2. stupně možnost trávit velkou přestávku v učebně mimo kmenovou třídu se školní psycholožkou

Střednědobé cíle:

- organizace projektů, na jejichž tvorbě se podílejí všichni žáci školy i učitelé, nebo na nichž spolupracují děti společně s rodiči (sportovní odpoledne a klání s rodiči, tvoření před vánočním jarmarkem, Den řemesel ...)

- podporovat aktivity žáků ve volném čase
- práce s rizikovými jedinci
- organizace exkurzí, besed a programů souvisejících s problematikou prevence rizikového chování pro žáky I i II. stupně
- průběžné zjišťování klimatu tříd a následná práce se zjištěnými výsledky
- snaha o to, aby se žáci, učitelé i rodiče ve škole cítili dobře

Krátkodobé cíle:

- adaptační kurz pro 6. třídy, LVVZ
- besedy o dospívání pro dívky a chlapce
- zajištění preventivních besed na téma drogy pro žáky II. st.
- zajištění besed na téma škodlivost kouření pro žáky I. a II. st.
- zajištění besed na téma kyberšikana, bezpečnost na internetu
- organizace vánočních besídek
- organizace velikonočního a vánočního jarmarku
- celoškolské projekty vycházející ze ŠVP, na jejichž tvorbě spolupracuje a účastní se jich celá škola (Den Země, sportovní den, Den převleků)
- zapojení žáků do výzdoby školního prostředí
- vypracovat a průběžně aktualizovat seznam organizací poskytujících odbornou pomoc

Rodiče

- seznámit rodiče s webovými stránkami školy, pomoci jim se tam orientovat, stránky aktualizovat
- informovat rodiče o možnostech získávání informací, rad, vysvětlení v oblasti prevence sociálně patologických jevů pomocí internetu
- aktivní formy spolupráce s rodiči – SRPŠ, účast rodičů na akcích školy, ...
- školní akce určené pro děti a rodiče
- poradenství pro rodiče – výchovný poradce, preventista sociálně patologických jevů, školní psycholog, kariérový poradce
- individuální konzultace
- účast na třídních schůzkách
- přednášky, besedy
- pasivní formy spolupráce s rodiči
 - distribuce a propagace informačních materiálů
 - písemná sdělení rodičům
- odborná pomoc rodičům
 - konzultace s rodiči žáků v určitém problému
 - zprostředkování pomoci

CÍLOVÉ SKUPINY

Vymezení cílové skupiny

Žáci 1. a 2. stupně

Školní preventivní strategie se týká všech subjektů naší školy – žáků, pedagogů, rodičů a také správních zaměstnanců. Informace získávají v závislosti na věku a vyspělosti žáků.

Pedagogové

Věnují se v rámci výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, učí podle principů a metod v rámci koncepce školy. Provádějí průběžnou diagnostiku žáků a třídy, na pedagogických radách vzájemně hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhují opatření. Třídní učitel je v kontaktu s rodiči žáků své třídy prostřednictvím třídních schůzek, osobních setkání a dalších možností komunikace.

Rodiče

Zvláštní pozornost je věnována skupinám rodičů tříd, kde se vyskytly negativní jevy jako šikana, nebo výskyt drog. Individuální pozornost je pak věnována rodičům žáků, u kterých byl zjištěn výskyt návykových látek, konzumace alkoholu a kouření, rodičům žáků – agresorů v případech šikany.

NAVRŽENÝ ZPŮSOB REALIZACE

Pedagogové

- výuka
- průběžné proškolení
- třídnické hodiny
- důslednost
- výchova dětí
- snaha o to, budovat v dětech zdravé sebevědomí
- zájem o problémy a úspěchy dětí
- snažit se o to, aby děti správně posuzovaly životní hodnoty

Žáci

Primární prevence ve výuce jednotlivých předmětů

K využití ŠPS ve vyučovacích hodinách se nejčastěji využívá metod založených na aktivním prožitku dítěte, nácvikem verbální a nonverbální komunikace, hry na sebepoznávání, simulační hry a relaxační aktivity:

Cílem je vytvořit důvěru mezi učitelem a žáky.

Témata prevence sociálně patologických jevů nejsou probírána pouze ve školním prostředí. Děti, mládež se zúčastňují nejrůznějších přednášek, besed a exkurzí i mimo instituci školy, volnočasových aktivit.

Témata v jednotlivých předmětech

Tematické bloky ve výuce, zaměřené na prevenci rizikového chování:

- Český jazyk - slohové práce: na různá témata např. drogy a společnost, drogy a já, co bych poradil spolužákovi, který je šikanován, který bere drogy,
- Informatika - Bezpečný internet, rizika internetu, chatu, kyberšikana, kyberstalking, sociální sítě,....
- Občanská nauka - ústava, zákony, školní řád, extremismus, rasismus, volný čas, právní podstata trestných činů, návštěva Úřadu práce, exkurze - PS ČR, Senát, Praha (naše hlavní město), po Heřmanově Městci, účastnit se akcí pořádaných městem, seznámit se s řízením města - beseda se starostou
- Výchova ke zdraví - vztahy v rodině, zdravý životní styl, sexuální a rodičovská výchova, vztahy k handicapovaným lidem, tolerance k odlišnosti, ...
- Vlastivěda - zákony a lidé, zdravá škola a její okolí, osobnosti naší společnosti, zdravý životní styl
- Prvouka - duševní hygiena, drogy a my, lidské tělo, zdravý životní styl, záškoláctví
- Přírodopis - zdravý životní styl, lidské tělo a návykové látky, působení návykových látek na organismus, sexuální výchova
- Dějepis – tolerance národnostních menšin a náboženství, respektování osob a jejich názorů
- Zeměpis - výskyt a pěstování drog, cesta drog do ČR, ohniska národnostních konfliktů
- Chemie - vznik, výroba a účinky návykových látek a jejich vliv na člověka, zneužívání léků k výrobě drog
- Tělesná výchova - zdravý způsob života, sport a doping ve sportu, relaxace, duševní hygiena
- Výtvarná výchova - tematické práce k drogám, k estetickému prostředí, k lidským vztahům, výroba dárků pro budoucí prvňáčky
- Hudební výchova - využití volného času, vzory osobností v hudbě, životní cíle a žebříčky hodnot
- Anglický, německý a ruský jazyk – tematický okruh: šikana, kouření, sport, vztahy

Prevence ve výuce

Základními kompetencemi prevence v rámci podpory zdraví a zdravého životního stylu jsou:

- zvyšování sociální kompetence – rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání
- posilování komunikačních dovedností – zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku
- vytváření pozitivního sociálního klimatu – pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty
- formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám – pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.

Klíčové vyučovací oblasti

- oblast přírodovědná (např. biologie člověka, fyziologie, biologické účinky drog, chemické aspekty drog atd.)

- oblast zdravého životního stylu
(např. výchova ke zdraví, osobní a duševní hygieně, podmínky správné výživy, volný čas apod.)
- oblast společenskovední
(proces socializace jedince, užší a širší společenské prostředí, jedinec ve vzájemné interakci se sociálním prostředím apod.)
- oblast rodinné a občanské výchovy
(postavení rodiny ve společnosti, vedení domácnosti, správná výživa, zdravý vývoj a příprava na život, formy komunikace, zvyšování sociální kompetence dětí a mládeže, subjekty participující v oblasti prevence drog atd.)
- oblast sociálně právní
(právní aspekty drog, práva dítěte, význam a cíle reklamy apod.)
- oblast sociální patologie
(postoj společnosti ke zneužívání drog, delikventní chování, kriminalita, xenofobie, šikanování, rasismus apod.)

Znalostní kompetence žáků

1. stupeň

- žáci dokáží pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užíváním drog, zneužíváním léků
- znají jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- znají hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu
- mají vědomosti, jak udržovat zdraví a o zdravém životním stylu
- mají právní povědomí v oblasti rizikového chování (cca od 4. ročníku)
- žáci mají povědomí o zdraví jako základní lidské hodnotě
- znají činnosti, které jsou vhodné z hlediska zdraví zařadit do denního režimu, osvojují si zdravý životní styl
- podrobně znají zdravotní a sociální rizika návykových látek a argumenty ve prospěch zdraví (cca od 4. ročníku)
- znají zákony omezující kouření, požívání alkoholu a zákony týkající se užívání a šíření drog (cca od 4. ročníku)
- umí komunikovat se službami poskytujícími poradenskou pomoc (cca od 4. ročníku)
- umí pojmenovat základní mezilidské vztahy
- umí rozpoznat projevy lidské nesnášenlivosti
- ví na koho se obrátit v případě, že někdo ohrožuje nebo poškozuje jeho práva
- mají povědomost o tom, že každé jednání, které ohrožuje práva druhých (šikana, násilí, zastrašování aj.), je protiprávní
- znají základní způsoby odmítání návykových látek ve styku s vrstevníky

2. stupeň

- žáci znají význam harmonických mezilidských vztahů pro zdravý životní styl a zdraví
- respektují odlišné názory či zájmy lidí a odlišné způsoby jejich chování a myšlení, jsou tolerantní k menšinám
- znají a uplatňují vhodné způsoby řešení neshod se spolužáky, spory řeší nenásilným způsobem
- znají vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích
- umí spolupracovat ve skupině a přebírat zodpovědnost za společné úkoly

- znají významné dokumenty upravující lidská práva a sociálně právní ochranu dětí
- znají činnost důležitých orgánů právní ochrany občanů
- uvědomují si podstatu protiprávního jednání a právní odpovědnost za případné protiprávní činy
- umí chápat zdraví ve smyslu holistickém, ve složce fyzické, duchovní, sociální
- umí zhodnotit vhodné a nevhodné zdravotní návyky
- umí vysvětlit své konkrétní postoje a chování z pohledu zdraví
- ví, co je podstatou zdravého životního stylu a snaží se o jeho realizaci
- znají pozitivní vliv aktivního pohybu, relaxace, duševní hygieny
- ví, že zneužívání dítěte je trestné
- umí diskutovat o rizicích zneužívání drog
- ví, kde hledat odbornou pomoc, v případě potřeby ji dovedou využít
- bezpečně zvládají účelné modely chování v krizových situacích (šikanování, týrání, sexuální zneužívání apod.) a správně se rozhodují v situacích vlastního nebo cizího ohrožení
- dokáží komunikovat se specializovanými službami (linky důvěry, krizová centra)
- odmítají projevy brutality a násilí zprostředkované médii a umí o nich diskutovat

5.2 Úvodní schůzka

Na schůzce ŠPP bylo prodiskutováno vypracování a realizace Minimálního preventivního programu na školní rok 2023/2024 a stanovení odpovědného pracovníka za realizaci programu. Zástupci rodičů budou s MPP seznámeni na schůzi SRPŠ.

5.3 Analýza současného stavu

Přehled hodnocení chování za období 2014/2021

V loňském školním roce ukončil školní docházku žák, který měl 395 neomluvených hodin. Přes veškerou snahu třídního učitele a spolupráci s kurátorem pro mládež a SVP se nepodařilo jeho situaci změnit.

	2014/ 15	2015/ 16	2016/ 17	2017/ 18	2018/ 19	2019/ 20	2020/ 21	2021 /22	2022/ 23
Napomenutí třídního učitele 51	68	50	53	40	28	38	8	19	8
Důtka třídního učitele 19	34	32	35	11	14	16	8	8	1
Důtka ředitele školy	3	3	6	1	4	4	3	2	4
Druhý stupeň z chování 11	12	4	7	0	0	0	0	0	3
Třetí stupeň z chování 6	1	0	4	0	0	0	0	0	0
Školní neúspěch							0	1	1

Neomluvené hodiny	0	0	37	0	20	6	437	2	167
--------------------------	---	---	----	---	----	---	-----	---	-----

V minulém školním roce jsme zjistili, že počet výskytu případů rizikového chování je nízký. Jsme si jisti, že se jedná o výsledek efektivní dlouhodobé primární prevence, která se vždy aktuálně přizpůsobuje potřebám žáků a školy samotné. V prostorách školy byly řešeny problémy s elektronickými cigaretami (5x).

	2017/1 8	2018/1 9	2019/20	2020/2 1	2021/2 2	2022/2 3
Neomluvené hodiny/počet žáků 153/5	37/2	20/3	6/1	437/6	2	167/4
Skryté záškoláctví/počet žáků	3/749	0	0	0	3	1
Zneužití alkoholu	0	0	0	0	0	0
Zneužití ostatních drog	0	0	0	2	5	5
Agresivní, násilné chování/počet žáků	1	0	0	0	5	2
Šikana/počet žáků	0	0	0	0	0	0
Kyberšikana / počet žáků	2/749	0	0	0	0	2
Netolismus	0	0	0	0	0	0
Krádeže	0	0	0	1	1	1
Sebepoškozování	1/749	1	1	3	5	2

Analýza problematiky sociálně patologických jevů ve škole je důležitá pro zjištění aktuálního stavu, stanovení příčin negativních jevů a vytyčení prognózy.

Podkladem pro analýzu budou i dotazníky (vlastní či převzaté), které obsahují i část týkající se výskytu návykových látek ve škole, informovanosti žáků o drogách apod.

Analýza problematiky bude obsahovat např.:

- informovanost žáků o návykových látkách, vlastní názory na návykové látky
- výskyt návykových látek ve škole
- počet přestupků řešených v souvislosti s návykovými látkami
- aktivity pro žáky-sledování a vyhodnocení jejich aktivity
- znalost publikací, filmů o návykových látkách
- vlastní názory na příčiny zneužívání návykových látek apod.

K analýze budou využity i následující informace:

- materiály ve škole (videokazety, knihy, časopisy...k drogové problematice)
- prevence závislosti, používané metodické preventivní materiály
- aktivity pro pedagogy - školení, semináře, přednášky
- aktivity pro rodiče – informace, besedy, literatura
- spolupráce s organizacemi – efektivita, potřeby
- zmapování subjektů pracujících s dětmi a mládeží ve volném čase, kulturní a sportovní střediska, nabídka mimoškolních aktivit

5.4 Tradice školy a školní prostředí

Důležitým výchovným prvkem jsou tradiční akce naší školy, při nichž chceme vychovávat a vzdělávat žáky.

Tradiční akce naší školy:

- Příprava Vánoc
- Sociometrická měření (problémové třídy)
- Příprava Velikonoc
- Školní akademie
- Den otevřených dveří
- Zápis budoucích prvňáčků
- Den dětí
- Karneval (družina)
- Sportovní dny
- Lyžařský a plavecký výcvik
- Slavnostní rozloučení se žáky 9. tříd
- Akce Ekologického semináře
- Den Země
- Kulturní akce pořádané ve spolupráci se SRPŠ – např. zájezd do Národního divadla, zajímavé výstavy, divadelní představení v Pardubicích, Hradci Králové,
- Den převleků
- Recyklohraní a Škola v lese
- Adaptační kurzy v 6. ročníku

V letošním školním roce se během září zúčastnily šesté ročníky adaptačního kurzu. Vzhledem k tomu, že s většinou vyučujících jsme přesvědčeni, že adaptační, seznamovací kurz, je jedním ze základních stavebních kamenů při utváření nového třídního kolektivu, budeme v této aktivitě pokračovat i v příštím školním roce. Protože během několika dní v přírodě s připraveným programem je možné dozvědět se o třídním kolektivu více informací než během celého školního roku. Program adaptačního kurzu je vždy specializován na seznámení každého jednotlivce se svým třídním kolektivem, na podporu týmové spolupráce v rámci třídy a na dobré navázání komunikace s třídním učitelem. Kurz se věnuje každému jednotlivě a zároveň všem společně. Kurz se pokusí odhalit případné negativní působení problémových jedinců na kolektiv a eliminovat toto působení. Program se sestavuje v rámci pravidel zážitkové pedagogiky. Pomocí hry, která má jasně vymezená pravidla, společně děti něco prožijí, společně si rozeberou celou situaci a získají z ní poučení pro další hru, ideálně pro celý život. Adaptační kurz by měl dětem usnadnit přechod z prvního na druhý stupeň základní školy a vytvořit „ideální“ třídu společně s třídním učitelem.

Neméně důležitým prvkem je školní a třídní prostředí, ve kterém žáci tráví hodně času. Žáci se podílejí na vytváření prostředí, na jeho výzdobě, udržování pořádku. Jsou vedeni ke spoluzodpovědnosti, dostávají prostor k vlastní realizaci svých nápadů při výzdobě třídy a na prezentaci školy a školních aktivit na internetu, využívají školní časopis jako kontaktní médium.

Ke zlepšení celkového klimatu školy jsme začali s programem PBIS.

Do těchto aktivit postupně zapojujeme také rodiče, vždyť je i v jejich zájmu vědět, v jakém prostředí tráví jejich děti mnoho času.

5.5 Vzdělávání pedagogů

Z nabídek zasílaných škole je každoročně připraven plán školení, seminářů, přednášek, odborných výcviků a dalších aktivit. Dle seznamu aktivit, a s přihlédnutím ke stanoveným prioritám školy, si pedagogové vybírají akce, kterých se zúčastní a následně seznámí se závěry ostatní kolegy. Pedagogové mohou využít k dalšímu vzdělávání i odborné časopisy a knihy.

5.6 Metodické, učební materiály a další pomůcky

Pro věkovou skupinu odpovídající 1.stupni ZŠ:

Literatura, učební materiály pro žáky na 1.stupni. Seznam dostupných učebnic a dalších zdrojů je u ŠMP.

Pro věkovou skupinu odpovídající 2. stupni ZŠ:

Literatura, učební materiály pro žáky na 2. stupni. Seznam dostupných učebnic a dalších zdrojů je u ŠMP.

Pedagogové, žáci, popřípadě i rodiče mají k dispozici ve školní knihovně (kabinet OV, VZ) další tituly, vztahující se k prevenci nejen k drogám, ale i ostatním sociálně patologickým jevům. Každoročně budou učební pomůcky a preventivní materiály doplňovány, seznam bude uveden v příloze.

5.7 Metody práce

V rámci výuky budou kromě tradičních metod práce využívány také další metody, které se osvědčily.

- informační - soustavné vzdělávání, získávání přesných a úplných informací
- dovednostní - modelové situace, klima třídy, relaxace, dramatická výchova

- postojové - optimistická životní orientace, zlepšování prostředí kolem sebe, scénky, rozhovory, manuální práce, pomoc druhým

- komunitní kruh

Metody a formy práce při aktivitách

Program je zaměřen

1. stupeň

- společné stanovení a zažití pravidel soužití mezi žáky a učiteli
- zvyšování zdravého sebevědomí žáků
- zkoumání a uvědomování si vlastní osobnosti
- vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů
- nácvik vzájemné úcty, sebeúcty a důvěry
- rozvoj schopnosti diskutovat, komunikovat, řešit problémy a konflikty (například formou komunitního kruhu)
- rozvoj schopnosti klást otázky, umění vyjádřit svůj názor, umění říci „ne“
- navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě
- osvojování a upevňování základních návyků v rámci ZŽS – hygiena, životospráva, sdělení základních informací z oblasti prevence experimentování s alkoholem a cigaretami
- základy etické a právní výchovy
- zaměření pozornosti na včasné odhalování specifických poruch učení nebo i jiných postižení
- všestranný rozvoj osobnosti žáka
- soustředěnost na včasné diagnostikování soc.-patologických problémů ve třídních kolektivech
- důraz na spolupráci s rodiči
- široká nabídka volnočasových aktivit
- ekologická výchova
- návštěvy filmových a divadelních představení, koncertů, besed apod. Účast v soutěžích výtvarných, sportovních, zdravotnických, dopravních atd. jako v předchozích letech.

2. stupeň

Přechod na druhý stupeň základní školy přináší řadu změn a z nich vyplývajících zátěžových situací – změna třídního učitele, střídání vyučujících v jednotlivých předmětech, odchod některých spolužáků (víceletá gymnázia, sportovní třídy apod.) a příchod nových spolužáků, zvýšené nároky na objem a strukturu učiva.

Obsah programu

- vzájemné poznávání účastníků
- vytváření vztahu důvěry mezi žáky a učiteli a mezi žáky navzájem
- stanovení pravidel soužití třídní komunity
- formování skupiny, která je pro žáky bezpečným místem, která jim pomůže vyhnout se rizikovému společensky nežádoucímu chování – šikanování, užívání alkoholu a drog, vzniku různých typů závislostí apod.

- začlenění nových žáků do komunity třídy
- trénink obrany před manipulací, s uměním říci „ne“
- trénink odpovědnosti za vlastní rozhodnutí
- zvládání náročných fyzických duševních situací
- umění vyrovnat se s neúspěchem
- upevňování vztahů v komunitě vrstevníků
- rozvoj schopností přijímat svobodná a odpovědná rozhodnutí
- nácvik efektivní komunikace na základě vlastních prožitků
- nácvik řešení zátěžových situací
- zvýšení schopnosti odolávat nebezpečím, krizím, stresu, zátěžovým situacím (včetně odmítání alkoholu, drog, nikotinu, nevhodných způsobů chování)
- přehled životních rizik
- společenské vztahy (včetně vlivu reklamy apod.)
- modelové, projektové situace poskytující návody k řešení problémů

5.8 Jednorázové, příležitostné aktivity

Seznam dalších aktivit, zahrnující kulturní pořady zaměřené na protidrogovou problematiku, besedy, diskuse s odborníky apod. budou každoročně obměňovány a doplňovány a budou v hodnocení tohoto plánu.

5.9 Další aktivity školy

Školní **nástěnka** na téma zdravý životní styl – zodpovědnost za její přípravu přebírají žáci 2. stupně pod vedením metodika protidrogové prevence. Témata si volí žáci sami v rámci úkolu.

Stanovení **konzultačních hodin** s metodikem prevence, výchovným poradcem, školním psychologem a kariérovým poradcem bude upřesněno dle rozvrhu hodin.

Školní knihovna s propagačními materiály, odbornou literaturou, beletrií a videotékou je pravidelně doplňována. Je k dispozici pedagogům, žákům, popřípadě i rodičům.

Schránka důvěry umístěná u pracovny školního psychologa, který také pravidelně kontroluje její obsah.

Odkazy na časopisy vztahující se k prevenci soc. patologických jevů:

INFORMATORIUM – www.portal.cz

UČITELSKÉ NOVINY – www.ucitelskenoviny.cz

UČITELSKÉ LISTY – <http://ucitelske-listy.ceskaskola.cz>

RODIČE – www.stripky.cz/casopisy/rodice/rodice.html

ZDRAVÁ RODINA – www.zdrava-rodina.cz/zr/zr.htm

MaMiTa – www.mamita.cz

LINK – vydává jej nadace Člověk v tísni (školní nástěnka)
SAFEZONA, LINKA BEZPEČÍ

Školní časopis – zde mají nejen žáci možnost prezentovat své názory a aktivity.

5.10 Rodiče

SRPŠ je informováno o realizaci programu na škole, rodiče jsou požádáni o spolupráci v rámci svých možností. Program je realizován také za finanční podpory SRPŠ.

Škola pořádá a nabízí:

- možnost besedy odborníků s rodiči
- literaturu o návykových látkách a preventivních aktivitách pro rodiče
- možnost půjčování odborné literatury o návykových látkách, prevenci
- pravidelné konzultace ŠPP
- zprostředkování kontaktů do PPP, SVP ARCHA, apod.
- doučování pro žáky, pomoc při problémech s výukou

SRPŠ

- na realizaci programu – pomoc při organizaci některých školních akcí
- podporuje program finančně

5.11 Volnočasové aktivity pro žáky

ZŠ Heřmanův Městec spolupracuje v této oblasti převážně s DDM Heřmanův Městec a Základní uměleckou školou. Pravidelně se účastníme akcí pořádaných těmito organizacemi.

5.12 Řešení přestupků

Chování žáků a prevence patologických jevů je zakotvena ve školního řádu, jehož je součástí.

Se školním řádem a s důsledky za jeho porušení jsou seznámeni žáci i rodiče. Žáci byli poučeni třídními učiteli na začátku školního roku ve třídnických hodinách, rodiče pak na třídní schůzce, konané v říjnu t.r.

V případech, kdy se ve škole vyskytnou žáci, kteří budou podezíráni ze zneužívání návykových látek, dealerství apod., bude přistoupeno k následujícím opatřením (viz doporučení MŠMT ČR v „Koncepci“):

- individuální rozhovor se žákem – podle zjištěných informací následuje spolupráce s rodinou, popř. doporučení kontaktu s odborníky
- uvědomění sociálního odboru na MÚ
- v případě nezájmu rodičů uvědomění sociálního odboru, oddělení péče o dítě
- v případě dealerství oznámení věci Policii ČR

5.13 Spolupráce s dalšími organizacemi

- krajským školním protidrogovým koordinátorem
- pedagogicko-psychologickou poradnou zodpovědnou za koordinaci prevence
- odborná práce s dětmi ohroženými sociálně patologickým vývojem je zajišťována odborníky PPP
- ARCHA Chrudim – besedy, přednášky, sociometrická měření
- Dlouhodobá spolupráce se společností Procter&Gamble – výchovně vzdělávací program o dospívání „Čas proměn“ a společností Johnson&Johnson – výchovně vzdělávací program „O dospívání a menstruaci“ využití pro tematický blok sexuální výchovy v rodinné výchově
- Bílý kruh bezpečí Pardubice
- Člověk v tísni
- Jeden svět na školách
- Policie ČR

6. Závěr

Minimální preventivní program školy je součástí výchovy a vzdělávání žáků po celou dobu povinné školní docházky. Účastní se ho pedagogický sbor, žáci, rodiče, odborníci. Jeho efektivitu je možné zjistit mnohdy, až když žáci opustí školu a dokáží, že se umí uplatnit v konkurenční společnosti svých vrstevníků bez různých „berlíček“. Je to velice těžké měřit efekt našeho preventivního působení bez pozdějších informací o žácích. Také na každého žáka působí a platí něco jiného. Program je realizován tak, aby respektoval i tato fakta.

Naší snahou a přáním je co nejvíce žáků vybavit schopností, vůlí a rozumovými předpoklady ubránit se bezohledným negativním psychologickým vlivům a nátlakům nejrozličnějších part, sekt i jednotlivců.